

COVID-19:

ÇOCUKLARI EVDEKİ ŞİDDET, İSTİSMAR VE İHMALDEN KORUMAK

UNICEF/Vincent Tremeau /Burkina Faso 2019

GİRİŞ¹

Dünyada yaşanan pek çok krize rağmen Covid-19 görülmemiş zorluklara neden olmaktadır. António Guterres, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, koronavirüs pandemisinin hızla daha büyük bir çocuk hakları krizine dönüştüğünü belirtmiştir. Medyadaki haberler, aile içi ve çocuğa yönelik şiddetin arttığını belirtmektedir. Evde kalma tedbiri altındaki çocuklar için şiddet, istismar ve ihmalin risk faktörlerinin artışta olduğu oldukça açıktır. Aynı zamanda, koronavirüs için alınan önlemler, çocukların sıkıntılı zamanlarda destek aldığı olumlu ilişkilerini barındıran okul, geniş aile ve toplumsal kaynaklardan aniden kopmalarına neden olmuştur. Çocukların Çocuk Hakları Sözleşmesi ve İnsani Yardımda Çocuk Koruma Asgari Standartları'nda belirlenmiş güvenlik ve korunma hakları tehdit altındadır.

Sahadan gelen raporlarla oluşturulan bu teknik not, COVID-19'un yayılmasını engellemek için sokağa çıkma kısıtlaması ve evde kalma tedbirleri uygulayan ülkelerdeki çocukların yaşadığı zorlukları incelemektedir. Buna ek olarak, çocukların korunmasını güçlendirme amacı güden koruyucu önlemler ve müdahale planları her tür ev ortamındaki (kurum bakımı da dahil) çocuklar için özetlenmiştir.

1. COVID-19 BAĞLAMINDA ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET, İSTİSMAR VE İHMAL

18 yaşın altındaki her birey çocuktur ve tüm çocuklar şiddete, istismara ve ihmale karşı korunmasızdır. Bu tür ihlaller ebeveyn veya diğer aile üyelerinin bakımı altında ev ortamında gerçekleşebilmektedir. Özellikle kız çocukları olmak üzere tüm çocuklar cinsel şiddete uğramak açısından yüksek risk grubundadır. Çocuklar ev dışında da risk altındadır. Bu durum özellikle özgürlükleri elinden alınmış ya da sokakta, kurumlarda yaşayan, silahlı gruplarla ilişkilendirilmiş, emeği sömürülen, çatışma durumunda yaşayan ya da mülteci, yerinden edilmiş, sığınmacı ve vatansız durumunda olan çocuklar için geçerlidir.

¹ Önerilen alıntı: The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action, End Violence Against Children, UNICEF, WHO, COVID-19: Protecting Children from Violence, Abuse and Neglect in the Home, Version 1, May 2020

Ev bir çocuğun savunma ve korunma için ilk sığınağı olmalıdır. COVID-19'la ilişkili stres etmenleri bu sığınağı tehdit etmektedir. Dünya genelinde aileler ve bakım verenler seyahat ve çalışma şartlarındaki yeni kısıtlamalarla, sağlık kaygıları, gıda güvenliği, kişisel ve global ekonomik belirsizliklerle ve birçok konuda çelişkili bilgilerle başa çıkmaya çabalamaktadır.

Ek olarak, milyonlarca çocuk sokağa çıkma kısıtlaması ve evde(kurumda) kalma tedbirleri gibi çeşitli şekillerde tecrit koşullarında yaşamaktadır. Bu önlemler çocukların riskli durumlarını belirleyip onları koruyan resmi ve gayri resmi sistemleri bozmaktadır. Okullar ve topluluklar taleplere yetişememekte ve/veya ailelerin (bakım verenlerin) ve çocukların iyi oluşlarını destekleyememektedir. Bu süreçte ebeveynler, çocuklarının eğitimlerini, kendi işlerini ve bakım verme yükümlülüklerini sınırlı bir alan içinde yürütmek zorunda kalmışlardır. Aile içinde yaşanan ölüm gibi öngörülemeyen ve ani durumlar bakım verme yükümlülüklerini değiştirebilmektedir. Çocuklar, özellikle ergenler, ailelerini geçindirmenin yükü altında kalabilmektedir.

COVID-19'la ilişkilendirilen şiddet, istismar ve ihmalin genel risk faktörleri aşağıdaki gibidir:

- İşten çıkarılmaya ve gelirin azalmasına bağlı olarak artan yoksulluk ve gıda güvencesizliği;
- Çocukların yüz yüze veya online eğitime erişememesi;
- Çocukların dijital etkinliğinin artması ve ebeveyn/bakım veren kontrolünün azalması nedeniyle çocukların maruz kaldıkları dijital risklerin artması;
- Okullar veya kreşler tarafından sağlanan besleyici yiyeceklerden yoksun kalınması;
- Çocuklar ve ebeveynler/bakım verenler için akran ve sosyal destek ağlarının kesintiye uğraması;
- Çocuklar ve ebeveynler/bakım verenler için toplum ve sosyal destek servislerinin sekteye uğraması;
- Ebeveynlerin/bakım verenlerin ve çocukların rutinlerinin bozulması ve yok olması;
- Ergenler ve ebeveynlerin/bakım verenlerin alkol ve madde kullanımının artması;
- Geçici çocuk bakımı düzenlemeleri.

Bu faktörler istismar ve ihmal durumundaki çocuklar için zarar görme riskini arttırmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin/bakım verenlerin artan stres düzeylerinden dolayı şiddet gösterme veya istismar etme olasılıklarını da arttırmaktadır. Bu yeni stres etkenleri çocukların onları koruyabilecek kişilere ve uzmanlara erişiminin azaldığı ve aile ve çocuk refahı için çalışan servislerin taleplere yetişemediği ve bozulduğu bir dönemde yaşanmaktadır.

2. COVID-19 SÜRECİNDE ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET, İSTİSMAR VE İHMALİN ÖNLENMESİ VE MÜDAHALESİ

COVID-19 pandemisi sürecinde çocukları şiddetten korumak tüm sektörlerin iş birliği içinde önlemler almasını gerektirmektedir. Aşağıdaki tablo olası eylemleri göstermektedir.

Önleme

Çocukları ev ortamında daha iyi korumak için sosyal normları ve ilgili davranışları etkileyin

- Pandemi nedeniyle güçlenen ve şiddetlenen olumlu ve olumsuz baş etme yöntemlerini belirleyin(ör. alkol kullanımı).
- Olumlu davranışları teşvik edin ve olumsuz olanları azaltmak için kültüre ve yaşa uygun mesajlar geliştirin.
- Geliştirilen mesajları bağlamına uygun olarak online veya kısa mesaj, yerel radyo istasyonları, hoparlör sistemleri ve benzeri gibi basılı ve dijital medya araçları aracılığıyla yayın.
- Olumlu davranışları arttırmak ve bilinçlendirmek için toplumsal ve dini liderler ile çalışın.
- Genel halk sağlığı mesajları, eğitim platformları ve var olan programların içine COVID-19 sürecinde çocukların şiddet, istismar ve ihmalden korunmasına yönelik bilgiler ekleyin.

Olumlu ebeveynlik kaynaklarına erişim sağlayın

Ebeveynlere ve bakım verenlere, ulaşması en zor olanlara bile stres yönetimi ve olumlu baş etme, şiddetsiz disiplin ve olumlu ebeveynlik becerilerini desteklemeye yönelik çeşitli kaynaklar sağlayın.

Zor durumdaki çocukları destekleyecek okul ve eğitim aktörlerinin rollerini güçlendirin

- Çocukların uzaktan eğitim yoluyla eğitimciler ve sanal öğrenme platformlarına (örneğin internet erişimi, dizüstü bilgisayarlar / tabletler, vb.) erişmesini sağlamak için kamu ve özel kuruluşlarla birlikte çalışarak eğitim rutinlerini yeniden hissetmelerine/yaşamalarına yardımcı olun.
- Yüz yüze iletişimin mümkün olmadığı durumlarda, çocukların okul temelli danışmanlık hizmetlerine telefonla veya online olarak erişebilmelerini ve okul psikolojik danışmanlarının ve/veya okul çalışanlarının aileleri riskli durumda olan çocukların iyi oluş hallerini takip etmelerini sağlayın.
- Okul psikolojik danışmanlarını riskli durumdaki çocuklarla bir güvenlik planı oluşturmaya çalışmaya yönlendirin.

Belirleme ve raporlama

Çocuk yardım hatlarını adapte edin ve uyarlayın

- Kapasitesi çocuk odaklı koronavirüs danışmanlık eğitimi ve adapte edilmiş yönlendirme stratejileriyle genişletilmiş kaynakları içeren çocuk yardım hatlarını koronavirüs bağlamında çalışmaya adapte edin ve güçlendirin.
- **Çeşitli uzmanların istismar ve ihmali belirlemek konusundaki rolü konusunda farkındalık oluşturun**

Çocuklarla sosyal mesafe tedbirlerine rağmen görüşebilen uzmanları (eczacı, sağlık personeli, okul çalışanları, polis, acil servis elemanları vb.) istismar ve ihmali belirleyip raporlamak konusundaki yükümlülükleri hakkında uyarın.

Çocuk ve aile refah servisleri

Zor durumdaki aileleri destekleyin

- COVID-19'a bağlı olarak ani gelir kaybı yaşayan zarar görebilir durumdaki ailelerin sorunlarını hafifletmek için acil nakit yardımı sağlayın.
- Çocukların ve ebeveynlerin/bakım verenlerin ruh sağlığı sorunları yaşadığı, engellilik, madde bağımlılığı ve/veya aile içi şiddet gibi özel sorunlar yaşayan aileleri destekleyecek sosyal hizmet çalışmalarının kapasitesini arttırın.

Çocuk koruma hizmetlerini temel servisler olarak tasarlayın ve destekleyin

- COVID-19'a müdahaleleri süresince çocuk koruma yetkililerini yasal yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için destekleyin.
- Çocuk koruma destek çalışanlarını (eğitimli gönüllüler de dahil) ve diğer toplumsal çocuk koruma çalışanlarını zarar görebilir durumlarda ve insani krizi koşullarında çocuk koruma hizmeti sağlayabilmeleri için destekleyin.
- Sosyal hizmet çalışanlarının şiddete uğrama riski olan çocuklar (önceden olan ve yeni vakalar) için yüz yüze görüşme yerine telefon/online destek servislerinin risklerini belirlemesi ve gerekirse ev ziyaretleri yapmaları için güçlendirin.
- Sosyal hizmet çalışanlarının hasta bireylerle yüz yüze çalışması veya doğrudan iletişime geçmesi gerektiğinde Dünya Sağlık Örgütü'nün veya devletin belirlediği kişisel koruyucu ekipmanı sağlayın.

Çocuk ve aile mahkemelerinin çalışmaya devam etmesini sağlayın

- Çocuk ve aile mahkemelerinde, halk sağlığı önlemleri alınarak temel bir hizmet olarak çalışmaya devam etmesini sağlayın.
- İhmal ve istismar riskinde olan çocukların bakımı ve korunması için acil duruşmaları ve mahkeme kararlarını devam ettirin.

Çocuk ve aileler için özelleştirilmiş servisler

- Şiddet, istismar ve ihmal risk faktörlerini (ör. bakım verenin ruh sağlığı, madde kullanımı, aile içi şiddet, vb.) azaltabilecek hizmetlerin sağlanması devam edin ve bu servisleri adapte edin.
- Aileleri, çocukları ve toplulukları destekleyen ve aile birliğini arttıran var olan insani düzenlemelerdeki temel çocuk koruma hizmetlerini sürdürün ve adapte edin.
- Bakım evlerinin gereksiz kullanımını azaltmak için aile temelli bakım sistemlerinin kapasitesini genişletin.
- Halk sağlığı önlemlerinin yüz yüze görüşmeyi engellediği durumlarda travma yaşayan çocuklara sanal olarak özelleştirilmiş ruh sağlığı ve psikososyal destek sağlayın.

3. BAĞLAMSAL HUSUSLAR

Plan ve uygulama önerilerinin etkili olabilmeleri için milli ve yerel bağlama uygun olması, çocuğun üstün yararını koruma ve zarar vermeme prensiplerine uyması gerekmektedir. Bu teknik notta önerilen eylemlerin bağlama uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Uygun olan durumlarda, uyarlamalar çocuklar, aileler ve toplulukların fikri alınarak ve aşağıdaki etmenler göz önünde bulundurularak yapılmalıdır:

- ***İçinde bulunulan bağlamdaki salgın müdahalesinin aşaması:*** Şiddet, istismar ve ihmal vakalarına yönelik önleme ve müdahale çalışmaları COVID-19'un yayılmasını kontrol altına almak için alınan önlemlerden etkilenmektedir. Pandemi müdahalesi hazırlıklı olmayı, müdahaleyi ve iyileşmeyi içine alan dinamik bir süreçtir. COVID-19'un yeni doğası ve bizim ona yönelik anlayışımızın değişkenliği, çocuk koruma aktörlerinin hızlı şekilde adapte olmasını ve temel çocuk ve aile refahı hizmetlerine odaklı hazırlık ve müdahale planlamalarının değişmesini gerektirmektedir. Koruma faaliyetleri aşağıda belirtilen doğrusal olmayan aşamalarla ilerleyecektir:
  - Hazırlık: Risk azaltıcı önlemler beklenmektedir(hazırlanmıştır) ancak henüz uygulamaya konmamıştır
  - Müdahale (Risk azaltma): Sıkı kontrol önlemleri uygulamaya konmuştur (ör. sokağa çıkma kısıtlamaları, sosyal mesafe, yolculuk kısıtlamaları, vb.).
  - İyileşme-Toparlanma: Sıkı kontrol önlemleri tamamen veya aşamalı olarak kaldırılır.
- ***Önceden var olan koşullar:*** Evde şiddete müdahale için kullanılacak stratejiler var olan aşağıda belirtilen konularda risk ve zarar görülebilirlikler düşünülerek hazırlanmış olmalıdır:
  - Yaygınlık, vaka, risk faktörleri, evde ve toplumda şiddete neden (tetikleyen) olan faktörler
  - Çocuk koruma hizmetlerinin sağlanmasında var olan politikalar, prosedürler ve kurumsal düzenlemeler,
  - İnsani krizlerin varlığı ve derecesi ile
  - Ekonomik ve sosyal kaynakların erişilebilirliği.
- ***Bağlantılar ve diğer uygun iletişim mekanizmaları:*** Dijital erişim sanal eğitimsel, ekonomik ve sosyal destek sağlayabilmektedir.
- Dijital erişim sosyal hizmetlerin ve çocuk duruşmaları, çocuğun ifadesini almak gibi yasal süreçlerin sürdürülmesini de destekleyebilir. Dijital erişimin, donanım ve internet bağlantısı bağlamında savunuculuğunu yapmak önemlidir. Ek olarak, dijital olmayan çözümlerin (ör. eğitici radyo programları, kısa mesaj servisleri) de dijital erişimi olmayanlar için savunuculuğu önemlidir.
- ***Eylemi desteklemek için veriyi kullanmak:*** Hızlı durum analizleri ve önceden var olan veriyi veya yeni veriyi kullanmak ve devam eden izleme ve değerlendirme eşliğinde müdahalenin uygunluğunu sağlamak ve verimliliğini göstermek mümkündür.
- Çocukların tek (özel) ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmek için yaş, cinsiyet, engellilik ve diğer ilişkili etmenlere (ör. sosyoekonomik durum, etnik köken) göre ayrıştırılmış veri kullanılmalıdır. Mümkün olduğunda, çok sektörlü değerlendirmeler ile çocuk ve ailenin katılımı da göz önünde bulundurulmalıdır. Yardım hatlarından, bildirimlerden, vaka düzenlemelerinden ve diğer hizmetlerden gelen verilerin analizi müdahaleleri şekillendirmek için hayati önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Teknik notlar ve ekler

Technical Note: Protection of Children During the COVID-19 Pandemic
<https://alliancecpha.org/en/COVID19>

Technical Note: COVID-19 and Children Deprived of Their Liberty
<https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/technical-note-covid-19-and-children-deprived-their-liberty>

Protection of Children During the COVID-19 Pandemic: Children and Alternative Care
<https://alliancecpha.org/en/child-protection-online-library/protection-children-during-covid-19-pandemic-children-and>

Agenda for Action

<https://violenceagainstchildren.un.org/news/agenda-action-8-united-nations-entities-launch-roadmap-protect-children-violence-response-covid>

Politika/Uygulama notları

UN Policy Brief: The Impact of COVID-19 on Children
<https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children>

Koronavirüs kaynak merkezleri

The Alliance for Child Protection in Humanitarian Action - Child Protection and COVID-19 pandemic
<https://alliancecpha.org/en/series-of-child-protection-materials/protection-children-during-covid-19-pandemic>

Global Partnership to End Violence Against Children COVID-19 Hub
<https://www.end-violence.org/protecting-children-during-covid-19-outbreak>

Global Social Service Workforce Alliance resources page
<http://www.socialserviceworkforce.org/resources/database>

International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect (ISPCAN) COVID-19 resources
<https://www.ispcan.org/covid19resourcepage/>

Parenting in the time of COVID-19
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/healthy-parenting>

Together for Girls COVID-19 Resource Page
<https://www.togetherforgirls.org/covid-19/>

UNICEF pages on the coronavirus
<https://www.unicef.org/coronavirus/covid-19>

WHO Country & Technical Guidance - Coronavirus disease
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance>